

**HØRINGSUTTALELSE FRA PASIENT- OG BRUKEROMBUDENE TIL HØRINGSNOTAT
OM ENDRINGER I KOMMUNEHELSETJENESTELOVEN – ET VERDIG
TJENESTETILBUD OG FORSLAG TIL NY FORSKRIFT OM EN VERDIG ELDTREOMSORG
(VERDIGHETSGARANTIEN)**

Vi viser til høringsnotat om endringer i kommunehelsetjenesteloven – et verdig tjenestetilbud av 29. juni 2009 med høringsfrist 29. oktober 2009.

I Generelle merknader til forslaget til endringer i kommunehelsetjenesteloven

Innledningsvis vil vi understreke at hovedbudskapet i disse endringene allerede er omtalt i gjeldende lov- og forskriftsverk. Problemet per i dag er etterlevelsen i tjenesteapparatet. Det er en selvfølgelighet at alle skal ha rett til et verdig tjenestetilbud når en har behov for det. Vi legger da til grunn at presiseringen "verdigg" innebærer et innholdsmessig og kvalitetsmessig løft i forhold til dagens "nødvendig helsehjelp".

Hva som anses som verdigg må vurderes individuelt. Dette krever at det blir lagt til rette for at den enkelte (eventuelt nære pårørende) gis anledning til å uttrykke egne ønsker og behov. Retten til medvirkning og informasjon er nedfelt i pasientrettighetsloven og vi ser derfor dette lovforslaget som et tillegg og en forsterkning av disse sentrale prinsippene.

Lovforslaget gjelder alle som har behov for hjelp på grunn av sykdom, funksjonshemming, alder eller av andre årsaker, mens utkastet til forskrift er begrenset til "eldre". Vår erfaring er at mange mottar tjenester ut fra ulike behov. En slik avgrensing kan dermed føre til at den som mottar tjenester må forholde seg til flere regelverk, noe som er uheldig både for den det gjelder og for den som skal treffe avgjørelsene. Vår anbefaling er derfor at forskrifter gitt med hjemmel i denne lovbestemmelsen ikke begrenses til for eksempel eldre.

II Kommentarer til forslaget til ny forskrift om en verdigg eldreomsorg (verdighetsgarantien)

Generelle merknader

Utkastet til forskrift tar utgangspunkt i eldre, jfr. "eldreomsorg". Bakgrunnen for dette opplyses å være "å sikre at denne gruppen ikke kommer urimelig ut i forhold til den generelle innsatsen i pleie- og omsorgstjenesten, samt å sikre at eldre får en verdigg og trygg alderdom gjennom en presisering og tydeliggjøring av kommunens plikter i utformingen av tjenestetilbudet".

Vi støtter denne intensjonen, men alder alene er som kjent ikke et vilkår for å motta hjelp. Det er først når den gamle blir syk, har en funksjonshemming eller av andre årsaker trenger hjelp, at forskriften vil komme til anvendelse. For at forskriften skal bli et praktisk og nyttig verktøy, anbefaler vi at forskriftens tittel endres til "*forslag til ny forskrift om en verdig omsorg (verdighetsgarantien)*".

Vår erfaring tilsier at regelverket må utformes med tanke på at det skal være "brukervennlig" for å sikre at det blir etterlevd. Ulike forskrifter som delvis overlapper hverandre og som forutsetter detaljkunnskaper om flere regelverk for å kunne anvendes, bør unngås når det er mulig. Vi ber derfor om at departementet vurderer å oppheve kvalitetsforskriften og heller utvide den nye forskriften til å gjelde for alle som har behov for tjenester. Dette vil innbære at verdighetsforskriften blir uttømmende og at dagens kvalitetsforskrift kan oppheves.

Konkrete merknader

Det framgår av § 3 i utkastet til forskrift at "*tjenestetilbudet skal innrettes i respekt for den enkeltes selvbestemmelsesrett, egenverd og livsførsel og sikre at medisinske behov blir ivare tatt*". I bokstav a) til h) listes opp en rekke hensyn som utdyper hva dette innebærer.

Vi deler departementets oppfatning om at det er hensiktsmessig å konkretisere nærmere hva som skal forventes. Det kan imidlertid virke noe tilfeldig hva som er nevnt og i hvilken rekkefølge det opplistes. For eksempel vil det bli mer oversiktlig dersom det ble sortert etter a) fysiske innretninger og utformingen av rommet, b) kosthold, døgnrytme, hygiene, muligheten for å komme ut i frisk luft m.m. , c) forsvarlige tjenester og god behandling, d) samtaler og tjenester med tanke på eksistensielle spørsmål/behov, og til slutt e) lindrende behandling og en verdig død.

Vi er kjent med at mange, både hjemmeboende og de som bor på institusjon, har mangelfull tannhygiene. Det er derfor vår anbefaling at også dette hensynet kommer klart til uttrykk i forskriften.

OPPSUMMERING

Slik vi forstår utkastet til endringer i kommunehelsetjenesteloven og ny forskrift om verdig omsorg, innebærer dette en styrking av tjenestemottakernes rettsstilling. Pasient- og brukerombudene er derfor positive til forslagene.

Vi vil likevel understreke at nytt regelverk alene ikke er tilstrekkelig. For å sikre den enkelte verdig omsorg, må det arbeides kontinuerlig med kompetanseheving, og ikke minst holdninger. Eksisterende lovverk blir forsterket med endringen, men det kreves økt fokus på at lovverket skal etterleves.

Med hilsen

På vegne av pasient- og brukerombudene

Vigdis Mariedatter Gulbrandsen

Pasient- og brukerombud i Telemark